

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 8.

Šibenik, 10. rujna 1921.

God. I.

Pravedni i odlučni glas Oca.

Tršćansko-koparski biskup Bartolomasi izvijestio je sv. Oca Papa Benedikta XV. o žalosnim prilikama u Istri radi bezakonja i nasilja, što ih čine talijanski fašisti. Papa mu je 2. kolovoza o. g. odgovorio ovim otvorenim i odlučnim pismom:

Časnome bratu

Andelu Bartolomasiju
biskupu tršćanskom i justinopolitskom
Benedikt P.P. XV.

pozdrav i Apostolski blagoslov.

S velikom smo dosta boli iz raznih mjesta doznali, kako ljuto neki strančari (fašisti) progone većinu istarskog svećenstva, čijoj brizi su povjereni hrvatski i slovenski vjernici u onom kraju. Znamo naime, da se u veoma okrutnim pohodima, koje počinjaju oni pakosnici, osim okrutnosti, koja se ne žaca ni krv proliti, nanašaju svakakve pogrde svećenicima, a da ih se ne može prekriti s nikakve druge krivnje, nego što su iste narodnosti i istog jezika sa vjernicima od zakonite crkvene vlasti sebi povjerenima i što ih ljube i brane. To nas pak tim više uznemiruje, što se, kao čujemo, ovake opasne zbivaju zbog nemarnosti kompetentnih oblasti gotovo nekažnjeno; a ova činjenica, koliko u jednu ruku drskost i smionost zlikovaca povećava i gotovo odobrava, toliko u drugu ruku goloruke žrtve tjera u strah i klonulost duha. Međutim, premda sigurno znamo, da svi razboriti ljudi ove zločine s negodovanjem odbijaju i premda ne sumnjamo, da će se, kad se jednom slegnu političke strasti, svi oni, koji su to činili, zastalno zbog svojih čina pokajati i zastidjeti, ipak se mi, kako nam služba naša Apostolska nalaže, moramo gorke potužiti, što se preko mjere i granice zbog nezdravih političkih odnošaja kaljaju pravda i čovječnost: pogotovo, kad to očito biva na štetu onih ciljeva, koji se tim nepravdama hoće postići. Kamo dakle sreće, da položaj Apostolske Stolice nije tako nenaravan! Takve su naime opće prilike, u kojima živimo, da ne dopuštaju, da glas naš dopre do onih, kojima bi dužnost bila da brane i slobodu svete službe i da štite neozljeđivu sigurnost svih onih sinova, kojima se zakoniti pastiri nasiljem otmaju. Sve ćemo ipak pokušati, da se konačno jednom tolika sramota dokrajči. U tom cilju, čim većina nam ljudska sredstva nedostaju, tim usrdnije molimo pomoć od dobrostivosti Božje, proseći od njega onaj mir, za kojim tako dugo i tako žarko zemlja žudi. Držali smo, časnih Brate, da ti valja ovo pisati zato, jer nema zajedničkom ocu ništa sladeg nego u bolima sa djecom sućuvstvovati i njima, koliko je moguće, biti na utjehu. Kao znamen nebeskih darova i kao svjedočanstvo očinske dobrostivosti Naše, darežljivim srecem Apostolski blagoslov, tebi,

Časni Brate, i čitavom istarskom svećenstvu i puku podjeljujemo.

Dano u Rimu kod Svetog Petra, 2. dana mjeseca kolovoza 1921. papinstva našega godine sedme.

Donosimo u cijelosti ovo zanimivo i značajno pismo Papino, da svi naši čitatelji vide, kako on otvoreno i najoštrije osuđuje fašistički bijes i nasilja proti našem narodu i proti našem rodoljubnom i lpaćenom svećenstvu u Istri, koje ni u ovim najtežim časovima nije ostavilo svoj narod sam, kao što su ga nažalost mnogi inteligenti ostavili da osiguraju sebi udobniji i mirni život. Proti svim zločinima fašista Papa odlučno nastupa, a sam izričito kaže, da bi nastupio još mnogo odlučnije, da nije tako nenaravan položaj sv. Stolice.

Nas uvelike veseli ovo pismo Papino u času, kad naša liberalna štampa i naši liberalci pod raznim zvučnim nazivima zadnje vrijeme sve više dižu hajku na sv. Oca i odvrću ga od njega i katoličke Crkve naš vjerni narod, jer da bi on bio s Talijanima krvni neprijatelj našega življa i naroda. To iz njih govori samo mržnja i zloba, moj vjerni narode, ali djela tako očito sve te klevete poriču. Mi eto vidimo, da dok se za nedavnih onih strašnih nasilja i krvoprolića našeg življa u Istri i Primorju uoči i za samih izbora naša Vlada u Beogradu nije usudila, da ni jednom riječi ustane na obranu našega progonjenog i mukotrpnog življa iz obzira prema svojoj „saveznici“, Papa, i ako se nalazi u vrlo nenaravnom, neugodnom i delikatnom položaju, ne

boji se, da javno pred cijelim svijetom digne svoj moćni i snažni glas indigancije i svečane osude svih tih zlodjela i nasilja bez obzira na državu, u kojoj se nalazi. Mi dobro znamo, da će ova naša konstatacija biti komu i neugodna, ali smo morali ovo istanuti radi pravde i istine, a i da otvorimo oči i kažemo svu istinu našem dobrom i vjernom narodu, te ne dopusti, da ga više varaju neki smutljivci otimljući mu ono što mu je najsvetije i najdraže: vjeru svetu.

Ovo pismo nam je novi dokaz, kako sv. Otac Papa, kao vrhovna glava svih nas katolika na svijetu, neustrašivo ustaje na obranu sve svoje djece bez razlike imena i naroda, jer su mu sva jednako na srcu, ako od koga trpe nepravdu. U tome ga eto ne priječi ni obzir prema svom vlastitom narodu, iz kojega je izašao, i ako mu ga zlobno više puta podmeću naši liberalci. I proti njemu evo on odlučno ustaje i iznaša i osuđuje njegovu zlodjela i kori njegovu Vladu s nemara pred cijelim svijetom, ako je samo on onaj, koji komu nepravdu čini i nanaša.

„Benedikt XV. — dobro završava svoj uvodnik ljubljanski „Slovenec“ — još jednom je očevidno pokazao, da je prijatelj svih potlačenih i progonjenih, kao što je to pokazao u toliko prigoda od prvog dana svog slavnog Pontifikata.“

Evo dakle, kako Papa brani i odobrava politiku talijansku i fašistička nasilja, a neprijatelj je našeg naroda! Laži su, to, klevete su, kako i sami vidite. Zato preporučamo svemu našem vjernom narodu, da ne nasjeda tim lažima i klevetama naših liberalaca.

Sjeverna Dalmacija i Šibenik.

V. — Gubitkom Zadra zadan je sjevernoj Dalmaciji težak udarac. Zadar je prestao da bude centar sjeverne Dalmacije, pa će ulogu Zadra u ekonomskom trgovačkom i upravnom pogledu morati da preuzme Šibenik. Dok su prometna sredstva za Zadar bila kakva takva, prometna su sredstva iz sjeverne Dalmacije u Šibenik upravo nikakva. Zadar je bio spojen državnom cestom iz Knina, dok je Šibenik potpuno odsječen od sjeverne Dalmacije.

Taj nedostatak i silne prometne poteškoće već se opažaju sada poslije evakuacije druge zone, a evakuacijom treće zone osjetit će se još i teže, jer će i najsjeverniji krajevi Dalmacije u mnogočemu biti upućeni na Šibenik.

Bila bi prijeka nužda da, se ovom nedostatku doskoči tako, da se odmah državnom pomoći poprave i sagrade ceste, koje će vezati sjeverni dio Dalmacije sa Šibenikom. Najvažniji, najkraći, a i najzgodniji je put Benkovac—Stankovci—Zaton, jer se čitavi Ravni Kotari služe ovom cestom. Dio ceste od Benkovca do Stankovca trebalo bi popraviti. Cesta pak, koja

vodi iz Stankovaca u Zaton, nalazi se u tako lošem i derutnom stanju, da je kolima gotovo nemoguće voziti. Putnici, koji idu kolima u Zaton, izgube dvosruko vremena, jer moraju ići preko Lišana, Mostina i Ciste. Jedan dio ceste Stankovci—Zaton trebalo bi nanovo izgraditi, a ostali dio trebalo bi tako popraviti, da bude prikladna za kolni promet.

Izgradnjom ove ceste silno bi se pomoglo pučanstvu sjeverne Dalmacije i Ravnih Kotara. Na putu u Šibenik upućeni su jedino na ovaj najkraći put. Dužnost je stoga narodnih poslanika i države, da narodu priskoče u pomoć izgradnjom ove najpotrebitije ceste, koja bi bila ujedno i najprometnija, kako se bjelodano vidi sada poslije evakuacije druge zone.

Govori se, da će se nastaviti izgradnjom ceste Zaton—Šibenik. To je dobra namisao, no pri tome smo čvrsto uvjereni, da će ta cesta biti tek onda od važnosti i koristi, kad se izgradi i popravi cesta Stankovci—Zaton.

Radnjom bi trebalo započeti čim prije. Izgradnja ove ceste mnogo bi pridonijela trgovačkom i industrijal-

nom razvoju Šibenika, jer je sada sva sjeverna Dalmacija upućena na Šibenik. Interes je Šibenika, te šibenskih trgovačkih, privrednih i industrijalnih krugova, da se za ovu stvar živo zauzmu, a nadamo se da će i Vlada uvidjeti potrebu da se sagradi ova cesta, te praktično dokazati da se brine za narod ne samo riječima i obećanjima, nego i djelom.

Tjedni pregled domaće politike.

Neprilike ministra Pribičevića.

Ministar Pribičević smatra se kod nas kao izvanredni upravnik. Bar ga tako nastoje prikazati gospoda demokrati. On je imao uvesti red u naš žalosni pravni poredak i stati na vrat svim razornim elementima u našoj državi. Poznato je, kako je njegov upravni postupak uspio među Hrvatima i Slovincima, a tek od vremena do vremena doznajemo za plodove njegovog upravljanja i u Srbiji, osobito u staroj Srbiji. Stižu prava strašne vijesti iz jugoistočnih krajeva naše države, kako odmetnici zlostavljaju mirno pučanstvo, kako su čitava sela pod oružjem i u borbi sa vlastima. O ovim prilikama ozbiljno raspravlja beogradska „Tribuna“ u broju od 28. VIII. i veli: „Ministar unutrašnjih djela priča o dobro organiziranoj policiji, a u Sandžak moradoše poslati vojsku sa artiljerijom, da se bori protiv čitavih sela, koja očito prezrevši slabost državnih vlasti pridružile se odmetnicima. Trebalo je, da pogine pokojni Drašković, pa da i gosp. Pribičević uvidi opasnost od komunista, za kojima ga je zaboljelo srce, kad su nekad bili malo zaključačeni za vrijeme vlade g. St. Protića. Trebalo je, da se u Sandžaku odmetnu čitava sela, pa da svi uvide, kako je dobro organizovana policija g. Pribičevića jedna obična bajka i — reklama za njegovu „sposobnost“.

Raspust beogradske univerze?

Beogradska „Tribuna“ žestoko napada rektora beogradske univerze g. Slobodana Jovanovića, što nije prisustvovao sprovedu kralja Petra. Kako se nadalje doznaje iz pouzdanoga vrela, mjerodavni se krugovi bave uopće idejom, da beogradska univerza raspuste analogno zagrebačkom gradskom zastupstvu, jer univerza niti je održala žalobnu sjednicu povodom smrti kralja Petra, niti je na sprovod odaslala kakvu delegaciju. Također se ističe, da je univerza prije kratkoga vremena otklonila prijedlog, da se beogradska univerza prozove „Univerzitetom Kralja Petra“.

Iz naše vanjske diplomacije. Zadnje je vrijeme čitavo naše novinstvo pretresalo aferu g. Savića, konzula naše države u Chicagu, kojemu je predsjednik američkih država bio oduzeo „exequatur“. Nešto iz bojazni pred cenzurom, nešto djelovanjem cenzure nije dosad bilo moguće znati

pravi razlog ovom činu američke vlade. Međutim dubrovačka „Narodna Svijest“ dobila je iz Chicaga originalni dopis o ovoj aferi, koji glasi:

Chicago, 29. VII. 1921. „Narodni List“ stoji na republikansko-Radičevom programu; on je veliko-hrvatski srbofobski list. Neopisivo se silom obara na Srbe i sve, što dolazi iz Srbije, gdje god može što doznati o neurednostima u starom kraju, sve piše, samo da u svojim šakama zadrži Hrvate američanske. „Narodni List“ je najveći hrvatski dnevnik, a čita ga do 30.000 Hrvata. Pisanje je njegovo dodijalo konsulu S. H. S. V. R. Saviću, te je pokušao da prekupi list za 200.000 dolara. Vlasnik lista Frank Zotti nije htio prodati list. A konsul? Izdao je naredbu, da ne će nitko od naših u domovinu, bude li putovao parobrodom, čiji oglas donosi „Narodni List“. Francuska i engleska parobrodarska društva odustale zbog toga od reklamiranja i „Narodni List“ da je štetovao za 40.000 dolara. Frank Zotti tužio je na to našeg konsula, i nedavno je predsjednik Harding oduzeo konsulu „exequatur“. Što više Zottijevom odvjetniku uspjelo je da osudi Savića i dva njegova doglavnik na odštetu od 50.000 dolara. Stvar je pošla dalje, te je Savić sa svojim doglavnicima morao u tamnicu radi zloporabe njihovog službenog položaja. Međutim je Savić utekao, rekao bih u Kanadu, da spasi i glavu i novac.

Značajan izbor. 3. ov. mj. na sjednici 4. odsjeka zakonodavnog odbora naš narodni poslanik **dr. Ante Dulibić** bio je izabran referentom za Dalmaciju sa zadaćom, da pripravi i istom odsjeku zakonodavnog odbora donese na pretes uredebe o ustrojstvu sudova u Dalmaciji. I iz toga se bjeleđano vidi, koliko i sama Vlada cijeni sposobnosti našeg vrijednog poslanika, kad za to ne nalazi među svojim pristašama zgodnih i sposobnih ljudi, nego mora da bira njega, člana opozicije. Mi sa radošću to konstatiramo.

Novi uspjesi u istrazi o atentatu na Regenta. Neke beogradske novine donose, da je „istražni sudac došao do izvjesnih osnova podozrenja, koji sumnjice Stjepana Radića za saučestništvo u atentatu na Regenta“. Ova vijest, kao da je i samom beograd-

skom ozbiljnijemu novinstvu proračunana, pa se na nju i ne osvrće. Svakako je važno, primjećuje kod toga hrvatsko novinstvo, da je pred malo vremena bio izmijenjen istražni sudac u ovom izvidima i da je današnji sudac istražitelj „vaspitani“ demokrata. Kako se sada demokrati boje, da bi mogla uspjeti akcija St. Protiću, i da se on sporazumi sa Radićem, koji bi onda došao u Beograd, radi čega bi oni morali sa vlade, hoće, da kompromitiraju saveznike Protića, da s njima mogu učiniti što i sa komunistima.

Neugodno stanje. Demokratski poslanici postali su jako zabrinuti nad držanjem svojih saveznika radikala. U zadnje vrijeme radikalna štampa ništa manje ne napada demokrate nego ona opozicije, pa se boje, da se nešto iza brda valja. Zato su imali sjednicu svoga upravnog vijeća i zaključili, da se pošalje Pašiću predstava, kojom ga mole kao šefa radikalne stranke, da spriječi ovo pisanje svoje štampe i da se izjavi, u kakvom odnosu stoji radikalna stranka prema St. Protiću i da li ga podupire u njegovom nastojanju.

Iz ravnih Kotara.

S veselijem pozdravljamo naše novo glasilo, koje je u svom prvom uvodniku najavilo, da će se baviti ekonomskim i kulturnim potrebama cijele sjeverne Dalmacije, pa vam stoga i šaljem, g. uredniče, ovo nekoliko rečaka, da javnost dobije br približnu sliku našeg bijednog stanja.

Poznato je još iz narodnih pjesama, da su ravni Kotari negda obilovali svakim blagom Božjim, no to se kroz kratko vrijeme, iza kako zavlađase nerodice i suše, brzo promijenilo. Silne jesenske i zimske kiše izrovaše, i isplaviše rodnu zemlju, ostavljajući mnogobrojne jaruge, iz kojih se stala širiti malarija, od koje danas boluje većina naroda. Mačuhinska austrijska vlada slabo se brinula, da nam u tom pogledu pomogne. Kad dođeš ovamo Talijani, naše se stanje i u tom pogledu nanovo pogoršalo, jer evo već treća godina da siromašni narod, koji nema ni prebete pare, potpuno strada prepušten na milost i nemilost bolesti i gladi.

Što pak da reknem o prosvjeti u našim Kotarima? U tom stojimo skoro

na istom položaju, kakav je bio pred par vijekova. Posljedica je ovoga ta, da Kotarac ore, kopa, sije, odijeva se i obavlja sve svoje poslove baš kako su to činili njegovi pradjedovi prema ovoj narodnoj: „Pleti kotak kô i otac.“ Među naše najzapuštenije općine spadaju ninska i novigradska, jer je u njima osobni interes pretpostavljen općem narodnom. Tu, rekao bih, nitko niti ne misli na otvaranje škola, gradnju puteva i prosvjetu uopće. Ovaj je naš bijedni položaj vrlo dobro došao talijanskoj okupatornoj vlasti tako, da mota našim bijednim narodom po miloj volji.

Težak je naš život bio za vladanja Austrije, mnogo gori je današnji teror Talijana, pa je pravo čudo, da nijesmo potpuno smalaksali. Jedino je samo, što naš još nekako drži, a to je nada, da ćemo skoro biti pripojeni svojoj ujedinjenoj slobodnoj domovini i braći svojoj, koja će sigurno znati bolje postupati s nama poslije toliko pretrpljenih muka. Sigurni smo, da će naša nova vlada, netom stupi na ovo tlo, poduzeti odmah sve, da nam otvori škole i puteve, dađe vode, pošumi ledine i uredi zapuštena jaruge. U to tvrdo vjerujemo i očekujemo naše uskrsnuće! — **Kotarac.**

Iz katoličkog svijeta.

† **Mathias Erzberger.** 26. kolovoza iz zasjede umoren je na badenskom Kniebüscheru kraj Griesbacha ovaj prvak i vođa njemačkog katoličkog Centuma, a ujedno i veliki i glasoviti njemački diplomata i političar. Svima nam je dobro poznat iz god. 1916., kad je pokrenuo mirovnu akciju njem. parlamenta i prvi se usudio da stavi u borbu sa svemoćnim carem, vojničkim krugovima i svom njemačkom službenom politikom. Spočetka nije uspio, ali je na tomu neumorno radio sve do sloma. U svim vladama za sloma i iza sloma sudjelovao je kao najjača ličnost. On je bio onaj, koji je iz ljubavi prema domovini preuzeo na se odium za sklapanje primirja i garanciju, da će antanti platiti kontribucije. Istakao se ne samo na diplomatskom i političkom polju, nego i kao urednik i organizator kršć. radništva. Bio je dobar i uvjereni katolik sve do svog umorstva. Još se nije uslo u trag zločincima. Sumnja se na monarhiste, koji su još jednom bili poduzeli

atentat protiv njega, ali taj put bez uspjeha. Istraga, koja je u toku, to će dokazati. Počivao u miru!

Progon kat. privatnih škola. Od više godina su u Somboru u Vojvodini kat. dumnje imale svoju žensku osnovnu i građansku školu, u kojima su poučavali djecu s najboljim uspjehom na opće zadovoljstvo svih Bunjevaca. Najednom Ministar prosvjete daje naredbu, da se ovim kat. dumnama za svrhe državne učiteljske škole oduzme i samostan i sav namještaj školski i internatski. Proti toj naredbi nijesu ništa koristili ni protesti kat. dumnna ni protesti deputacije Bunjevaca, koja je odmah poslala velikom Županu. Baš lijepo! Mi se samo čudimo i znatiželjni smo, dokle će samo gosp. Pribičević ovako izazivati katolike.

Naši dopisi.

Brbinj (Dugi otok), 27. kolovoza. Ljetina je ovdje slaba. Žita je bilo manje nego lani, sočiva i krumpira slabo, a i masline slabo kažu. Idemo ususret crnoj zimi. Aprovizacija nam daje samo 6 kg. brašna mjesečno i ništa više. Prije smo barem dobivali i riža, šećera ili tjestenine. Plaća se po osobi 220 Kr. Neki nijesu uopće ni digli aprovizaciju, jer nemaju čim da plate. Većinu kruna pokupi aprovizacija, tako da će ih se pri izmjeni ovdje veoma malo naći.

Selo ima nažalost 4 krčme, a učitelja nemamo ima godinu dana. Čujemo, da će doći ove godine. I vrijeme je više! Potrebit nam je s više razloga a osobito radi naše zapuštene djece. Mori nas briga, kako će biti kod nas uređeno kmetsko pitanje. Zbog kmetsva ljudi se odbijaju od radnje, osobito u vinogradima. Nadamo se, kad dođe Jugoslavija, da ćemo biti svoji na svojoj zemlji. dakako pravedno i pošteno nadoplativši gospodinu, što je njegovo.

Selo je živilo skoro isključivo sa trgovačkom mornaricom. Sad su nam mornari kod kuće, jer nam ih otjeraše Talijani sa brodova. Novaca nemamo. Hoćeš li što kupiti u Zadru, svatko pita lire ili dinare. A odakle nam ti novci, kad još nijesmo prisajedinjeni majci-domovini? Naše je stanje teško i nesnosno. Nitko se za nas ne stara, a sami si ne možemo pomoći.

PODLISTAK

OTMICA ISTRE.

Zarobio Mlečić drski
Slatko lane Družakovo:
Poveo je sred Mletaka
Ono milje junakovo.

Mleci buče. Samo jedna
Duša trpi — prekomorsku
Zemlju sanja, strme liti
I visoku kosu gorsku.

(Nazor: Otmica djevojka).

Vedar kao dječje oko, mekan kao majčina kosa svitao je proljetni dan. Miris cvatućeg raslinja, veselo pjevanje ptica, šum ubrzalih voda krililo se kroz istancane magle mladome suncu nasusret, a sve to stapljalo sa lepršavim ljubičasto-ružičnjim bojama u jedan veličanstveni himan, koji pjesnikova duša zamaš čezne, da na svojim stranama odigra.

Strujao je lagan vjetric s mora... Ona je ognuta suncem, prokađena mirisom bora i kadulje, uzlazila goru svojih dugo snivanih sanja, te se poput velikog mitskog bokora dizala u prosjana nebesa. Išla je na svadbu, s posmjehom na usnama, s miloćom na licu, sa žarom ljetnog podneva u srcu. Pjevala je, a pjesma njezina odjekivala je ljubavlju i čežnjom, kao glas večernjeg zvona.

Uzlazila je zajedno sa suncem voljko i bez umora. Ta lagana je kao plašta kraljevskog svila. Za suncem po čistoj kristalnoj vedrini plovio je jedan tamnocrveni oblačak. I za njom nešto se kralo, kao da joj uhodi korake i sprema zasjedu. Ali ona nije o zlu slutila. Pogleda je upirala u visinu. Tamo na vrhu gore njezina je svadbena kula i malen okrugli hram, nalik na tjaru svetu. Još samo jedna tajinstvena šuma... i Dragi će joj stisnuti ruku i pred žrtvenikom Slobode, kad utiša pjesma izabranih korova, reći će joj: — Zauvijek moja!

— Da, ili Tvoja ili ničija! To je zavjet ljubavi moje.
Izašla je u crnu tajinstvenu šumu, kad je jutarnji oblačak isukavši se u fantastičku neman ovijao prvim pravovima suncem. Do tada bila je vedra i nasmijana kao uskrsno jutro njezinih sanja... U sumornoj sjeni ispod gustih krošnja, kroz koje jedva dopire po koji sunčev trak, u kojima kriješte ptičurine i vjetar turbobno cvili, stazom trave do koljena, kojom plaze šarulje zmije, osjeti, kako je obuzimlje strava... Ljubav i strava kreću svijetom. Kad ne bi bilo tih dviju sila svijet bi u flegmi otromio. I ona ljubi i straši se, pa srče svome cilju napred.

Savivši u jednu ruku skute bijele oprave svoje, drugom razgrče zapreke, da zaštitu lijepo lice od surova cjelivanja šestinastih grana.

Najednom začuje za sobom veoma blisko šustanje. Sustane i poslušne... Zvijerka?... Opet zašušta jače i bliže... Dok lednim pogledima gleda u neizbježivu pogibelj, pruže se za njom dvije tamnosive ruke, nalik na medvjede šape, ukaže se garava glava, zažagre dva plamena oka, što je munjama opletu.

— Čarni Moro!...

Pred pojavom strašnom, kao što je neželjna smrt, cikne i kao ptica sokolika pred lovcem nagne u vjerojatan bijeg. Šušte, lome se za njom grane, na kojima ostaju izdirci njene oprave, po koji pramen kose i biljeg rumene krvi. Ali baš na rubu šume, na dohvatu Slobode uhvati je Čarni Moro i kao s janjetom vuče vrne se s njome natrag. Ona mu se nije otimala, jer bijaše uronula u besvijesticu i nije znala, što se s njom zbiva.

Sunce je sakrivala olujna oblačina, kad je Čarni Moro ispao iz šume sa svojom žrtvom. Stazom divokozu, kromkron prognojena vuka spusti se do malog morskog zatona. Tu je čekao pritažen uz sivu hrid gusarski krlaš i

u njemu četiri crna Akeronta. Oluja se razmahala. U tutnjavi i vihu zadipi splav i kao jastrijež poleti u daljinu tamo, gdje na mutnim vodama naših suza i uzdaha pliva grad Čarnoga Mora...

Prođe dan, preleti noć. Ona još bijaše u nesvijestici. Ranim jutrom sa cvijećem rodnoga kraja rasklopi vjeđe, ali zaprepasčeno krikne, kad shvati svoj crni ude. Nikoga, da joj se odazove. Glas odjeknu i nestade ga kao pod urvinom visoke planine. Samo je. Čarni Moro blizu nje i gleda je i smješi joj se kao jaz zalutalom u noći putniku, kao smrt skončalom životu.

I dode očaj, da joj hara dušu... no Ona ga odbije i zagriji čedo Ljubavi — Nadu. Uz lagune žubori mutno valovlje, obzorjem plove oblacine — a Ona snatiri: — Moj me Dragi ljubio... Na rubu ponora, nad paklenim ždrlom. On mene ne bi žrtvovao. Moja nesreća ojačat će njegovu ljubav i On će preko visokih gora, preko širokih mora doći po mene, silan kao vjetar, što zide do temelja drma. Kada dođe, darovat ću ga vijencem suza i uzdaha, a on će mene srećom i slobodom. Da, On će doći, prije nego lica mojih zadnju oplaćem ružu!...

Selo bi se naše uvelike pomoglo, kad bi se pročistile i popravile „solane“, koje su ovdje bile pred 200 godina, a učinjene su prije g. 1195. Malo bi se na nje potrošilo, jer je tlo još nepokvareno, a davale bi dosta soli, jer su prostrane. I to stavljamo na srce našim ljudima, ako nas uopće misle već jednom osloboditi.

Trebalo bi nam i čatrnja. Imamo jednu, ali ta propušta i malena je za sve selo. Ljeti moramo da pijemo iz lokve. — *Mješćanin.*

Kulturne vijesti.

Spomen-ploča ishitriocu hrvatske himne. Koncem rujna ov. g. otkrit će se u Vinkovcima spomen ploča sa sa reljefom Josipu Runjaninu Kuzminčaninu, kojemu se pripisuje; da je ishitrio napjev i popularizovao hrvatsku himnu „Hrvatska domovina“, koja je poznatija pod imenom „Lijepa naša domovina“. Sastavljen je posebni odbor od naših najistaknutijih kulturnih radnika, da ova proslava što bolje uspije. Na proslavu će biti izložba čeških i jugoslavenskih grafičara, a vrhunac će isvega biti natjecanje u pjevanju svih naših poznatijih pjevačkih društava. Sva društva će skupno pjevati „Lijepa naša domovina“. Kako ova proslava sa spomen-pločom iziskuje ogromne materijalne troškove i jer se namjerava dati pristojan obol jedinjoj kćerki Runjaninovo, koja se nalazi teško bolesna u gradačkoj bolnici, preporučamo našim rodoljubima, da se sjetite kojim doprinosom ove naše kulturne slave. Doprinosi će biti javno objelodanjeni, a šalju se na: Klub hrvatskih književnika - Osijek, Gajev trg 4.

Domaće vijesti.

Kr. pokrajinski namjesnik dr. Metličić stigao je u Split i već nastupio svoju službu. Poznat je radi svoje čestitosti i nepristranosti, pak se nadamo, da će popraviti pogreške obiju prijašnjih uprava, te objektivno vladati našom pokrajinom, kao i stati jednom na kraj teroru i terorističkim organizacijama, koje su zadnje vrijeme nesmetano sve više, pa i po samim našim selima, preotimala maha na štetu unutarnjeg mira i poretka u državi, a i ugleda naše države pred stranim svijetom.

Bivši potpredsjednik Pokr. Vlade dr. Desnica, pošto se oprostio sa domaćim vlastima i predstavnicima stranih automobila otputovao je u svoj rodni Obrovac, gdje je po nekima imao otvoriti svoju odvjetničku kancelariju. Drugi kažu, da se kani nastaniti u Šibeniku ili Splitu, što je vjerojatnije.

Novi općinski izbori u Zagrebu. Za vladinog komesara raspuštenog gradskog zastupstva u Zagrebu Vlada je imenovala dra Rudolfa Petrika. Naređeno mu je, neka odmah pripravi sve potrebno, da se u najkraćem vremenu mogu izvršiti novi općinski izbori.

Nova osuda lažnog, prostačkog i zlobnog pisanja „Novog Lista“. Svima nam je dobro poznato, kako je urednik „Novog Lista“ svojim člankom pod zvučnim naslovom „Ubio pop papa“ htio da kod našeg svijeta pobudi senzaciju i, što je glavno omrazi i osramoti cijelo naše rodoljubno svećenstvo, prigodom rasprave o umorstvu svećenika don Miljenka Jurišića. Već na samoj raspravi u Splitu bilo je bjelodano, da sve, kad bi bio učinio taj zločin don Frane Jerčić, koji je bio radi toga optužen što se nije moglo sigurno dokazati, da kao slabouman ne bio odgovoran za

svoje djelo. To je sada eto ustanovilo i psihotrično vještvo u Zagrebu, komu je Jerčić bio poslan na promatranje. Na temelju tog vještva državno je odvjetništvo odustalo od daljnjeg progona, a Jerčić je pridržan u ludnici u Stenjevcu. Ne očekujemo od „Novog Lista“, da će sada ispraviti ono svoje bezobrazno i zlobno pisanje. Zato nam je i silno žao, da je on međutim postigao svoju crnu svrhu kod svojih čitalaca ovom tako teškom klevetom, koji sada ne će doznati za pravu istinu.

Strojarska škola ratne mornarice u Gjenoviću. Primiti smo konkurs za prijem pitomaca u strojarsku školu ratne mornarice u Gjenoviću, p. Zelenika - Boka Kotorska. Vlastoručno pisane molbe moraju biti pripisane najkasnije do 15. ov. mj. Komandantu te škole. U tu školu primit će se u toku mjeseca oktobra do 100 mladića iz građanstva i iz kadra između prijavljenih. Tečaj će trajati 12 mjeseci. Nakon svršenog tečaja bit će pitomci uvršteni u ratnu mornaricu u struci strojara. Sve zanimanje upozorujemo na ovaj konkurs, koji će u cijelosti, kako smo informirani, sa svim uslovima, koji se traže za kandidate iz građanstva i kadra, izaći u službenom splitskom „Dalmatinskom Glasniku“.

Marke „Jugoslavenske Matice“. Jugosl. Matica izdala je i pustila u promet svoje prve marke, koje prikazuju požar „Narodnog Doma“ u Trstu od 13. jula 1920.

Dug naše države. Ukupni naš državni dug iznosi 3.456.000.000 franaka, 40 milijuna dolara, 327 milijuna predratnih austrijskih kruna, 1.036.000.000 jugoslavenskih kruna i 639 milijuna dinara.

Novo novčanice od 20 dinara već su gotove, pak će se brzo moći

GRADSKE VIJESTI.

Naš izvještaj o ovogodišnjoj proslavi svečanosti Msle Gospe u našem gradu odgađamo za dojučerajni broj, jer za ovaj broj nijesmo mogli dobiti potrebite i sve tačne podatke o nekim incidentima, koji su se taj dan dogodili.

Otvor mjesnih osnovnih i građanske ženske škole slijedit će 16. ov. mj. sa sv. Misom, na koju su svi učenici i učenice dužni doći. 13., 14., i 15. bit će upisivanje djece. Koji istom stupaju u I. razred moraju sobom donijeti krštenicu, a stari učenici i učenice zadnju svjedodžbu. Zadnjih godina bilo je vrlo slabo i nemarno polaženje škole, a mnoga se djeca uopće ne bi ni prikazala, radi čega je silno trpjela obuka. To nikako ne smije biti ove godine. Predviđene su teške kazne i globe za one roditelje, koji bi zanemarili svoju dužnost, pak svoju djecu ne prikazali ili neslali u školu. Moramo više svi biti na čistu o potrebi, koristi i važnosti školske naobrazbe za našu djecu.

Predavanje. Kotarski vinogradarski nadzornik, g. Ivon-Bilić u nedjelju 11. ov. mj. poslije sv. Mise u Varošu u Državnom domu drži predavanje vinogradarima o pripravljanju vina. Preporučamo našim tečajcima, da u vlastitom interesu dođu u što većem broju.

Novo veterinarske stanice. Riješenjem Ministra poljoprivrede i voda određene su granične veterinarske stanice za uvoz i izvoz stoke, i to u Šibeniku i Kastvu.

Izbor predstavnika roditelja u Mjesno školsko vijeće bit će u nedjelju 18. ov. mj. u dvorištu Dobrovoljnog vatrogasnog društva. Roditelji imaju pravo na pet predstavnika i dva

predati u promet. Do malo dana bit će odaslane iz Amerike, gdje su bile tako precizno izradene, da će ih biti vrlo teško krivotvoriti.

Osiguranje radništva. U prilogu beogradskih „Službenih Novina“ br. 184. izašla je uredba o osiguranju radnika za slučaj bolesti i nezgode.

Doživotna plata. Ministarski Savjet riješio je, da don Juraj Biankini, bivši ministarski potpredsjednik u znak priznanja za zasluge prima doživotnu platu od 1500 dinara.

Ukinuće školarine i upisnine. Od početka ove školske godine prema čl. 16 Ustava ukinute su sve školarine i upisnine na svim srednjim školama, što su se dosad plaćale pri upisu po prvi put u koji srednji zavod.

Isplate samo u dinarima. Prema naredbi Ministarstva pošte i telegrafa od prvog rujna na svim poštama i brojovnicama uređima sve isplate vrše se samo u dinarima. Odsada dakle treba sve svote na pošt. uputnicama izražavati u dinarima i parama, jedini pošt. čekovni promet još uvijek vrši se u krunama.

Bivši rudarski Zemaljski Ured u Zadru pretvoren je u Kr. Rudarsku Direkciju sa sjelom u Splitu. Ured će se do malo vremena preseliti sa Arhivom iz Zadra i početi sa svojim redovitim djelovanjem.

Otvor Pomorske Akademije u Dubrovniku. Upisivanje je 15. i 16. t. mj. u nedjelju (17. t. mj.) je služba Božja, a 28. počinje redovita obuka.

Zabranjen ulaz. Ministarstvo unutrašnjih djela među tolikim drugim stranim listovima zabranilo je ulazak u našu državu i milanskora „Avanti“

zamjenika. Na izbor moraju pristupiti lično. Svi roditelji, koji imaju pravo izbora dobit će poziv. S tim pozivom će doći na izbor.

Nova željeznička pruga. S pouzdanje strane doznajemo, da je Ministarstvo saobraćaja otpisom I. VIII. br. 19941. građevnom poduzeću inž. I. Čavulina i drug u Zagrebu izdalo dozvolu za predradnje u svrhu izgradnje nove normalne željezničke pruge na parni pogon. Na pruzi drž. želj. Split-Knin bit će polazna tačka Siverić, a Konjevrate na pruzi Šibenik-Perković. I ako je ovo privatno poduzeće, mi mu se od srca veselimo, jer se čvrsto nadamo, da je to početak k riješenju našeg željezničkog pitanja i spoja našeg s Likom. Već ova željeznička pruga donijet će velike koristi našoj okolini, ali uvijek s pretpostavkom, da se što prije nastavi i dokrajči gradnja ličke željeznice. Dok to Vlada ne uvidi, naša privreda, obrt i promet silno će stradati. Koliko dakle upozorujemo naše građanstvo na ovu utješnu novost po napredak našeg grada i preporučujemo, da shvativši važnost ovog poduzeća, koliko bude trebalo, u svemu mu dode ususret toliko ga interesiramo, da poduzme što energičnije korake, da se što prije počne sa dogradnjom ličke, tako nam potrebite željeznice.

Izbori za obnovu komisije za procjenu dohodarine za poreski kotar Šibenik bit će u nedjelju 18. ov. mj. u uredu Poreske Kotarske Vlasti u Šibeniku, i to za I. izborno tijelo od 9 do 10 sati, za II. od 10-12 sati, a za III. od 16-19 sati. Sastavljeni već imenici birača, koji se mogu pregledati u istom uredu za uredovnih satova. Izbor je komisije lični i us-

meni. Svako izborno tijelo ima pravo na jednog člana i jednog člana zamjenika.

Novi način gradnja. Pružase dobra prilika našem građanstvu, da se upozna s jednom novom, brzom i praktičnom vrstom gradnja, koja je u Americi kod praktičnih Američana danas posve obična, a koja je kod nas dosad još nepoznata. Niske i visoke moderne težačke zgrade, kao i velike gradske; moderne terace boz uporabe talijanskih cigla; najmodernija pročelja za zgrade (imitacija kamena); kanale, plivače gatove od 1.000 do 10.000 tona, te brodove i jedrenjače sa motorima i elektromotorima od 100-7000 tona čistog prinosa sve iz armiranog cementa uz garanciju preuzima gosp. Frane Alfier, tehničar specijalista u armiranom cementu Zlarin (Šibenik).

Prikazanje fasija za dohodarinu i prihodarinu. Delegacija Ministarstva financija u Splitu objelodanila je obznanu o prikazanju fasija za odmjerenje dohodarine i prihodarine za god. 1921., u kojoj pozivlje obvezanike, da do 30. ov. mj. prikažu fasije, jer će im se u protivnom slučaju odmjeriti dohodarina i prihodarina bez ikakve daljne opomene na osnovu zvanično sabranih podataka. U fasijama imaju se iskazati dohoci po iznosu, što su ga faktično postigli u zadnjoj godini prije porezne godine, Fasije mogu se ili pismeno predati ili izjaviti naustice kod poreske kot. Vlasti, a izvan sjedišta ove kod poreskih Ureda. Kod istih Vlasti i ureda mogu se besplatno dobiti formulari. Fasije se mogu poslati i poštom.

Darovi „Uboškom domu“. Prigodom smrti M. ud. Sušelj: Eugen Bulat K. 12 i Ante Ticulin K. 4. Prigodom smrti Marije ud. Mirković: Josip Drezga K. 100; Vilim Beroš, Jakov Pasini, Mate Pačić, Nikola Keckemety, Jakov Supilo, Čaleta Žorka i Radonić Marin po K. 80; Stipe Šare i Josip Bego po K. 50; Iljadica Draga, Guberina Lovre, Buratović Margerita i Karmelo Ljubić po K. 40; Šime Sunara, Vjekoslav Medić, Ivan Andr. Vučić, Obitelj p. D. Škarice, Eugen Bulat, Vladimir Kulić, Braća Iljadica, Jere Matačić i Aleksandar Šupuk po K. 20. Prigodom smrti Josipa Peleške: Ivan Grimani K. 20. Prigodom smrti preč. kan. don Ante Suria: Primo Negri i obitelj K. 400, Braća Šain p. Ive K 100 te Braća Paladino i Jovo Unić po K. 40.

Svim ovim svojim dobroćincima Uprava harno zahvaljuje.

Javna zahvala.

Prigodom smrti moje neprezaljene supruge

MATIJE

zahvaljujem svim prijateljima, znancima i rodbini na saučesću iskazanom mi bilo šiljanjem vijenaca, doprinosa i milodara bilo prisustvovanjem sprovodu ili drugim kojim načinom.

Zahvaljujem primarnom liječniku Zemaljske bolnice veleuč. gosp. Dru Mili Katiću na pregledbi pokojnice obavljenoj tekom bolovanja, odričući se svojih pristojbina.

Haran pak ostajem veleuč. gosp. Dru Frani Dulibiću i veleuč. Prof. Don Rudolfu Pianu, koji su posjećivali pokojnicu: prvi nastojanjem, da joj ublaži grozne tjelesne boli, a drugi davajući joj okrijepe duševne.

Svima neka bude moja vječita harnost.

Šibenik, 6. rujna 1921.

Stjepan Dujmović.

Obavijest! Škola „Univerzal, za sveopšti kroy i šivanje odijela i rublja, upozoruje cij. gospode i gospođice grada Sibenika, da je tečaj otvoren u Sali Nove Crkve i da se na upis prima samo do ponedjeljka, t. j. do 12. t. mj.

UPRAVA.

MALI OGLASNIK

Prodaje se: 6 bačvica od 60 lit., 3 od 100 lit., 3 od 200 lit., 3 od 400 lit. i 1 od 300 litara. Sve su od tvrda drveta i

rabljene za rakiju. Obratiti se: Krsti Jadronja, trgovcu.

Na prodaju 4 badnja zadnivena, koji služe kao badanj i bačva, sa vratašcima, od puntičela 5 cm, svaki po 38 hl., te nekoliko bačava od meka drveta od 20-40 hl.: sve skoro nove i sa vratašcima. Obratite se na Gospodarsku Zadrugu, Povelja na Braču.

Marijiva domaćica, koja želi da ima solidne bječve i još k tomu lako zaradi lijepih para, neka kupi ručni pleteći stroj, koji je na prodaju u vrlo dobrom stanju, predratna roba, cijena umjerena. Uz dobro jamstvo isplativ i u mjesečnim obrocima. Obratite se na Upravu lista.

JADRANSKA BANKA - TRST

Oglas.

Na temelju zaključka izvanredne glavne skupštine koja se je održavala u Trstu 28. augusta 1921., isplaćuje se počevši od 15 septembra 1921. kupon br. 15 naših dionica sa

Lit. 12.— dvanaest tal. lira

po komadu u ime dividende za poslovnu godinu 1920. na blagajnama svih naših podružnica, te kod Banke i Štedione za Primorje, Sušak i njenih podružnica na Rijeci i Bakru.

U svrhu unovčenja kupona br. 15 za god. 1920. potrebno je pridonijeti i odgovarajući broj kupona br. 13 za god. 1918. te kupone br. 14 za god. 1919., koji će biti povučeni bez daljnje naplate, ako je na iste već bila plaćena akontodividenda. U koliko još nije bila isplaćena akontodividenda, biti će unovčeni, i to oni za god. 1918. sa K. 40.-- po komadu, a oni za god. 1919. sa Lit. 10.-- po komadu.

Ravnateljstvo
Jadranske Banke u Trstu.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjaviti: **Cianamid**

Telefon Br.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

otvara svoju podružnicu u Šibeniku (glavna ulica u kući Br. 122) I. pod.

Prima novac na uloške i u tekućem računu uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovo, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice

Podružnica „CROATIA“ osiguravajuće zadruge, SPLIT

Brzjaviti: CROATIA, Split. Hrvojeva ul. 13. Telefon 208.

Osnovana g. 1884. — Centrala ZAGREB — Osnovana g. 1884.

Podružnica i glavna zastupstva: Banjaluka, Beograd, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novisac, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Vel. Bečkerek i Trst.

Poslovne grane: Požar, Provala, Nezgode, Staklo, Transport, Tuća, Život.

Povjerenicim u svim većim mjestima.

U Šibeniku - Povjerenik: VLADIMIR KULIĆ.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera
PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

Pozor! Reklamna ponuda
Vrijedi samo 20 dana!

Radi napuštanja moje zalih satova šaljem unutar 20 dana svakom priposlatelju ovoga, iz novina izrezanoga, oglasa jedan krasni remontoir-sat (za gospodu), valjano udešen, 30 sata idući uz trogodišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 45 umjesto 85 dinara franko uz unapredno pripisanje dotičnog iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzeća obavljaju se jedino uz kaparu od 10 dinara.

Skладиšte satova

ADOLF MITH, ZAGREB

Samostanska Ul. 4.